

Sanskrt (a páli):

Sanskrt – klasický jazyk indickej literatúry.

Základy sanskrtu: slová v 1. páde majú koncovky nominatívu, ale pri zloženinách tieto odpadajú a ostáva **kmeňová slovníková podoba** (ako keby sme mali gr. *Aristotelés-*, lat. *Iūliu-*, *Cicerōn-*.)

Tieto kmeňové podoby sa využívajú v hojných sanskrtských **zloženinách**: sanskrt oplýva zloženinami, ktoré v našich jazykoch nie sú tak hojne využívané: napr. máme zloženinu

bohorovný (namiesto „bohu rovný“), ale v sanskrte by bolo možné z toho tvoriť ďalšie zloženiny

(typu „*tatpuruša-*“)

boho-rovno-postoj (namiesto „bohorovný postoj“)

a ďalej aj (typ „*bahuvríhi-*“)

boho-rovno-postoj-a v zmysle „žena s bohorovným postojom“).

Tak máme sanskrtské slovo *dharma-h* = zákon

-h je pádová prípona Nominatívu (iné pády: *dharmāja* = Datív, *dharmam* = Akuzatív)

kmeň je teda *dharma-*: hovoríme, že je to „a-kmeň“

zloženiny:

saddharmah (zo *sat-* + *dharma-h*) = „Pravý Zákon“

saddharma-puNDarīka-m = lotos (*puNDarīka-m*) Pravého Zákona

saddharmapuNDarīka-sūtra-m = Sútra(m) o Lotose Pravého Zákona

Sanskrské zloženiny sa spravidla píše ako jedno slovo (pretože v nich fungujú zložité fonetické napájacie zmeny **sandhi**, napr. *sad-dharma* zo *sat* + *dharma-*)

Niektoré a-kmene sú **maskulína** (Nom. *-h*), niektoré **neutrá** (Nom. *-m* – zhodné s lat. neutrovým *-um*):

ten *dharmah*, ten *Buddhah*, ten *védah* (= múdrosť, vedomosť: v názvoch diel ako *Rg-védah*) - to *sútram*, to *nirvānam*

á-kmene aj í-kmene – feminína:

tá *džaná* = zrod (porovnaj slovanské *žena*), tá *patní* = pani, tá *džaní* = žena.

rodová trojica:

navah – *navá* – *navam* = nový – nová – nové, let. *novus* – *nova* – *novum*

spoluhláskové kmene:

dítě – *dítě-t-i*,

břímě – *břeme-n-i*,

stsl. *mati* – *mate-r-i*,

lat. *Cicerō* - *Cicerōnī*)

napr. n-kmene: *karma* – *karmanah*, *átmá* - *átmanah*

Nom. (to) *karma* (= to, čo som si navykonával) – Dat. (v tom) *karmanī*

(ten) *átmá* (= svoje „sa“, ja sám, ego, duch...) – D. (v tom) *átmanī*

(podobne české *břímě* – *břemeni*, lat. *Cicerō* - *Cicerōnī*)

takže kmeň slov (to) *karma*, (ten) *átmá* je *karman-*, *átman-*, len v Nom. toto kmeňové *-n-* odpadá.

Páli (NB nie dlhé *í* páli)

Staroveké nárečie, v ktorom sa Buddhove reči zachovali na Šrí Lanke v južnom buddhistickom smere). Od sanskrtu sa líši hlavne fonetickou podobou slov:

Buddha-h – Buddhó

Dharma-h – Dhammó

sútra-m – sutta-m

nirvána-m – nibbána-m

karma / karmani – kamma / kammani

átmá / átmani – attá / attani

Ďalšie podrobnosti – na mojom blogu:

<https://ivanrumanek.blog.sme.sk/c/387833/sanskrt-a-pali.html>